

PATVIRTINTA

Kalvarijos sav. Jungėnų pagrindinės mokyklos
direktorius 2017 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. V-49

KALVARIJOS SAV. JUNGĖNŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos Kalvarijos sav. Jungėnų pagrindinėje vykdymo tvarka (toliau – Tvarka), parengta vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis LR ŠMM ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190, ir Patyčių prevencijos vykdymo Kalvarijos savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Kalvarijos savivaldybės tarybos 2017 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. T-53.

2. Tvarkos paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Tvarka nustato smurto ir patyčių stebėsenos, informavimo, smurto ir patyčių prevencijos planavimo vykdymą Kalvarijos sav. Jungėnų pagrindinėje mokykloje (toliau – mokykla).

4. Prevencija Tvarkoje suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

5. Intervencija Tvarkoje suprantama kaip mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

6. Tvarka remiasi šiais principais:

6.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės, tautinės, rasinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

6.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, tėvai (globėjai, rūpintojai), pastebėję ar sužinoję apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

6.3. veiksmų turi imtis visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ir patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

7. Visi Mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, vadovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.

8. Apraše vartojamos sąvokos:

8.1. patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą. Patyčios gali būti tieioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

8.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

8.1.2. fizinės patyčios (smurtas): mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

8.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

8.1.4. patyčios kibernetinėje edvėje, patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ir/ar informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti

asmeni, pakenkti jo reputacijai ir/ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

8.2. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi;

8.3. besityčiojantysis – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

8.4. patyčias patiriantis suaugęs, vadovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys ar kitas suaugęs asmuo;

8.5. patyčių stebėtojas – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias;

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

9. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos direktorius, Vaiko gerovės komisija, klasių auklėtojai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

10. Mokyklos direktorius yra atsakingas už Tvarkos parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatus paremto kasmetinio smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

11. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas, socialinis pedagogas, kurie kasmet:

11.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

11.2. atlieka fiksuotų pranešimų apie patyčias analizę;

11.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

11.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

11.5. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje bei kitais klausimais;

11.6. esant reikalui, teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl mokyklos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos tobulinimo;

11.7. atlieka kitus mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

12. Klasių auklėtojai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

13. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas nedelsiant:

13.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

13.2. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

13.3. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus bei dirbantį visuomenės sveikatos priežiūros specialistą ar institucijas (policiją, greitąją pagalbą);

13.4. surenka informaciją apie smurtaujančių ar besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

13.5. informuoja klasės auklėtoją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias; elektroninių patyčių atveju, (jei turi) pateikia išsaugotus įrodymus.

13.6. jei informuoja tiesiogiai Vaiko gerovės komisijos pirmininką, psichologą ar socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1).

14. Klasės auklėtojas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusį smurtą ar patyčias:

- 14.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto/ patyčių atvejis;
- 14.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
- 14.3. užpildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1); ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologui ar socialiniam pedagogui;
- 14.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su Vaiko gerovės komisijos pirmininku, psichologu ar socialiniu pedagogu ir informuoja apie pokyčius.
15. užpildytą formą priėmęs asmuo (VGK pirmininkas, psichologas ir socialinis pedagogas) formą registruoja Smurto/patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas VGK pirmininko kabinete):
  - 15.1. imasi spęsti susidariusią situaciją;
  - 15.2. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos sušaukimą.
16. Vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją:
  - 16.1 numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
  - 16.2. informuoja apie esamą situaciją mokyklos direktorių, Kalvarijos savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos, Švietimo ir ugdymo skyrius;
  - 16.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
17. Mokyklos direktorius (jam neesant, pavaduotojas ugdymui), sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų mokyklos Tvaroje. Apie nustatytus vaiko teisių pažeidimus mokykla informuoja Kalvarijos savivaldybės institucijas.
18. Visiems patyčių dalyviams ir smurtautojams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.
19. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

IV. SAUGIOS APLINKOS MOKYKLOJE KŪRIMAS

20. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) įtraukimą / įsitraukimą.
21. Mokyklos direktorius atsako už sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką mokykloje. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi mokyklos vaiko gerovės komisija.
22. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla.
23. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas:
  - 23.1. nuoseklus ir reguliarus mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas: nuosekliai ir reguliariai ugdomi mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kiti socialiniai įgūdžiai;
  - 23.2. mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:
    - 23.2.1. sudarant mokykloje sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti bent vienoje nuoseklioje, ilgalaikėje socialinėje ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje, apimančioje smurto, alkoholio, tabako ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją, sveikos gyvensenos skatinimą.
    - 23.2.2. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas;

23.3. pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

24. Pozityvaus mokyklos mikroklimate kūrimas:

24.1. mokyklos bendruomenės narių santykiai: mokykloje kuriama mokymo(si) aplinka, palanki asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįsti santykiai, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai;

24.2. pozityvaus mokyklos mikroklimate kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš nuoseklių penkių etapų:

24.2.1. esamos situacijos įvertinimo: mokyklos vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

24.2.2. mokyklos bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus mokyklos mikroklimate kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos vadovas, mokyklos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tarantis;

24.2.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikro klimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – Priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

24.2.4. priemonių įgyvendinimo: mokyklos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja mokyklos vadovo paskirtas mokyklos darbuotojas;

25.2.5. priemonių veiksmingumo vertinimo: analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

26. Mokinių pozityvių vertybių formavimas:

26.1. mokinių dalyvavimas gerinant mokyklos mokymo(si) aplinką: mokiniai aktyviai dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikro klimatą, jų nuomonė ir idėjos yra išklausomos ir vertinamos, skatinamas bendruomeniškas, mokinių saviraiškus dalyvavimas prasmingose veiklose;

26.2. dalyvavimas vietos bendruomenės veikloje: sudaromos galimybės ir skatinamas mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų taikymas ir įtvirtinimas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (pvz., skatinama savanorystė, dalyvavimas pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

27. Tėvų įtraukimas / įsitraukimas:

27.1. tėvų aktyvumo skatinimas: skatinamas tėvų dalyvavimas kuriant saugią mokymo(si) aplinką mokykloje, įtraukiant juos į Priemonių planavimą ir įgyvendinimą, kitas veiklas, atstovavimą mokyklai vietos bendruomenėje;

27.2. tėvų konsultavimas, informavimas: vykdomas tėvų konsultavimas ir informavimas patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ir juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir ir teisėtus interesus.

29. Mokyklos direktorius metinėje veiklos ataskaitoje Kalvarijos savivaldybės tarybai pateikia informaciją apie šios Tvarkos įgyvendinimą, mokykloje naudojamas aktyvius smurto ir patyčių prevencijos priemones, nustatytus patyčių atvejus bei į juos reaguojant atliktus veiksmus.